

बालकलब

लोकतान्त्रिक परिपाटी अभ्यास गर्ने स्थान

साना-साना ढुङ्गा माटो मिली ठूलो पहाड बन्छ ।
साना-साना खोलाखोली मिली ठूलो नदी बन्छ ।
एक-एकले सय हुन्छ, हजार हुन्छ लाख हुन्छ ।
एकलै गरे के पो हुन्छ ? मिली गरे जे पनि हुन्छ ।

बालकलब के हो ?

प्यारा भाइबहिनीहरू, बालकलब बालबालिकाहरूको शारीरिक, मानसिक र बौद्धिक विकास गर्ने स्थल हो । बालकलबमा बालबालिकाहरूले मिलेर ठूला-ठूला काम गर्न सक्छन् । बालकलब जहाँ बालबालिकाहरू विभिन्न किसिमका रचनात्मक क्रियाकलाप गर्न र जीवनोपयोगी सीपहरू सिक्न सक्छन् । बालकलब बालबालिकाले संगठित हुन पाउने ठाउँ हो । यसले बालबालिकाका आवाजलाई सामूहिक रूपमा व्यक्त गर्न पाउँछन् । क्लबको माध्यमबाट उनीहरूले आफू र आफ्ना साथीहरूले भोग्दै आएका समस्याहरू, वयस्कहरूले ध्यान पुऱ्याउँन नसकेका बाल संरक्षणका सवालहरूलाई बाहिर ल्याउन सक्छन् । विद्यालय वा गाउँमा बालबालिकामाथि हुने गरेको शोषण, यातना आदिका बारेमा वयस्कहरूको ध्यानाकर्षण गर्न र समाधानका लागि घच्चच्याउन सक्छन् । बालकलब लोकतान्त्रिक परिपाटी अभ्यास गर्ने बालमैत्री स्थान पनि हो ।

कसरी गठन हुन्छ ?

बालक्लब विद्यालयमा र समुदाय जहाँ पनि गठन गर्न सकिन्छ । विद्यालयमा र समुदायमा बालबालिकाहरू भेला भएर बालबालिकाको हित संरक्षण गर्नको लागि यस्ता क्लबहरू खोल्न सक्छन् । यसरी बालक्लबहरू खोल्दा समुदाय तथा विद्यालयका बालबालिकाहरू भेला भएर सरसल्लाह र छलफलका आधारमा समूह (क्लब) निर्माण गर्छन् । क्लबको निर्माण गर्दा बालबालिकाहरूले उनीहरूको जिम्मेवारी पनि बाँडफाँड गर्दछन् । बालक्लब गठन गर्न भेला भएकामध्ये ९ देखि ११ जनाको कार्यसमिति पनि निर्माण गर्न सक्छन् । जसमा अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, सचिव, कोषाध्यक्ष र सदस्य भनेर पनि जिम्मेवारी बाँड्न सकिन्छ । भेला भएका अरू सदस्यहरू भने साधारण सदस्यको रूपमा रहन्छन् । आजभोलि बालक्लबहरूका समेत सञ्जालहरू छन् । नेपालमा गाविस, नगरपालिका, जिल्ला र केन्द्रमा पनि बालक्लबका सञ्जालहरू रहेका छन् ।

बालक्लब कस्तो हुनु पर्दछ ?

बालक्लब सधैं समावेसी किसिमको हुनुपर्दछ । समावेसी भन्नाले बालक, बालिका, अपाङ्गता भएका बालबालिका, सबै जातजातिका बालबालिकाहरूको प्रतिनिधित्व हुने गरी निर्माण भएको बालक्लब हो । यस्तो किसिमको बालक्लबले नै सबै किसिमका बालबालिकाहरूलाई समान अवसर प्रदान गर्दछ र सबैले आफ्नो अधिकारको अभ्यास र प्रतिभा प्रदर्शन गर्न सक्छन् । सबैलाई नेतृत्व विकास गर्ने समान अवसर प्रदान गर्न प्रत्येक २/२ वर्षमा वा सल्लाह अनुसार बालक्लबलाई पुनर्गठन पनि गर्नु पर्दछ ।

बालक्लब किन ? के फाइदा हुन्छ ?

- बालक्लब बालअधिकार अभ्यास गर्ने स्थल पनि हो ।
- बालक्लब बालबालिकाको मानसिक, शारीरिक तथा बौद्धिक विकासका लागि अभ्यास गर्ने स्थल हो ।
- बालक्लबमा बौद्धिक विकास तथा प्रतिभा प्रस्फुटन गर्ने अवसर प्राप्त हुन्छ ।
- बालबालिकाले बालक्लबमा संरक्षण र जीवनोपयोगी सीपहरू सिक्न सक्छन् ।
- बालक्लबमा सहभागी हुँदा सामाजिक सम्बन्धको विकास हुन्छ ।
- बालबालिकाहरूले आफ्ना समस्याहरू मिलेर समाधान गर्न सक्छन् ।
- बालबालिकाहरूले आफ्ना सरोकारहरूमा वयस्क, स्थानीय सरकार तथा राज्यको ध्यान खिच्न सक्छन् ।

- बालकलबमार्फत बालबालिकाहरूले आफ्ना साथीभाइलाई सहयोग गर्न सक्छन् ।
- बालकलबमार्फत बालबालिकाहरूले आफ्ना अधिकारबारे ज्ञान पाउने छन् ।

बालकलबले कस्ता-कस्ता कार्यक्रमहरू गर्न सक्छ ?

बालकलबहरूले बालबालिकाको हित तथा संरक्षणका लागि विद्यालय तथा समुदायमा धेरै कार्यक्रमहरू गर्न सक्छन् । बालबालिकाहरूले समुदायमा शिक्षा, स्वास्थ्य सम्बन्धमा जनचेतना, लागूपदार्थ सेवन विरुद्ध, बालबालिकाविरुद्ध हुने हिंसा र दुर्व्यवहार विरुद्ध जनचेतना तथा सचेतीकरण तथा बालबालिकाकै सवालमा स्थानीय निकाय (गा.विस, न.पा. तथा वडा) तथा विद्यालयसँग सरोकार र आफ्ना अधिकारलाई ऐन कानुन तथा संविधानमा स्थापित गराउन सभासद् लगायत राज्यका केन्द्रीय संरचनासँग सहकार्य तथा ध्यानाकर्षण गराउन सक्छन् भने बालबालिकाहरूलाई परेको समस्या समाधानका लागि सहयोग तथा सिफारिस पनि गर्न सक्छन् ।

बालबालिकाहरूले कसरी कार्यक्रम गर्न सक्छन् त ?

बालबालिकाहरूले स्वतन्त्र रूपमा तथा वयस्कहरूसँगको सहकार्यमा र सहयोगमा माथि भने जस्तै विभिन्न कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्न सक्छन् । जस्तै सडकनाटक, गीत, कविता वाचन, निबन्ध, अन्तरक्रिया, हाजिरी जवाफ, छलफल, अभिमुखीकरण कार्यक्रम, भित्ते पत्रिका प्रकाशन ।

बालकलबहरूले कार्यक्रम गर्दा ध्यान दिनुपर्ने कुराहरू

- बालकलबले कार्यक्रमहरू गर्दा कुनै, समुदाय, जातजातिको भावनामा चोट पुऱ्याउने गरी गाली गलौज र उनीहरूको विरुद्ध गर्नु हुँदैन । यसरी कार्यक्रम गर्दा सामाजिक सदभाव बढ्ने तथा, शान्ति कायम हुने किसिमका बिषय राख्नु पर्दछ ।
- बालकलबका कार्यक्रममा सबैलाई समावेश गर्नु पर्दछ र त्यस्तै प्रकारका कार्यक्रमको योजना बनाउनु पर्दछ । बालक, बालिका, अपाङ्ग भएका बालबालिका तथा सबै जातजातिका बालबालिकाहरू समावेश गर्नु पर्दछ ।
- कुनै व्यक्ति विशेषको पक्षमा र विरुद्धमा वा कुनै राजनीतिक पार्टीको पक्षमा वा विरुद्धमा कार्यक्रम गर्नु हुँदैन ।
- बालकलबले गर्ने कार्यक्रम समाजमा रहेका कुसंस्कारहरू जस्तै: बालविवाह, बालश्रम, बेचबिखन विरुद्ध हुनु पर्दछ ।

- बालक्लबहरूले कार्यक्रम गर्दा जहिले पनि आफ्नो पढाइ, परीक्षा र विद्यालय समयलाई अफठेरो नपर्ने गरी गर्नु पर्दछ ।
- कार्यक्रमहरू गर्दा बालबालिकाको संरक्षण, गोपनीयता र अधिकारको सम्मान गर्नु पर्दछ ।
- बालबालिकाले आफ्ना मागहरू विद्यालय, समाज तथा स्थानीय निकायमा पनि राख्न सक्छन् र ती मागहरू यथार्थपरक र व्यवहारिक हुनु पर्दछ । यसरी माग गर्दा भद्र, सभ्य र शान्तिपूर्ण र अहिंसात्मक ढङ्गले र व्यवहारिक छलफलका साथ हुनु पर्दछ । विद्यालय तथा कार्यालयमा तालाबन्दी गर्ने हो-हल्ला गर्ने तथा भै-भगडा गर्ने काम कहिलै गर्नु हुँदैन । किनभने शान्तिपूर्ण तरिका र छलफलले जहिले पनि सकारात्मक उर्जा र परिणाम प्राप्त हुन्छ ।

नीतिगत प्रावधान

बालक्लबहरू खोल्न पाउने अधिकार बालअधिकार महासन्धिले नै दिएको छ । नेपालको बालबालिकासम्बन्धी ऐन २०४८ मा पनि बालबालिकाको संगठित हुने, भेला सम्मेलन गर्ने अधिकार सम्मान गरेको छ भने विद्यालय शान्ति क्षेत्र निर्देशिकाले प्रत्येक विद्यालयमा बालक्लब अनिवार्य स्थापना गर्नु पर्छ भनेको छ । यसैगरी बालमैत्री स्थानीय शासन निर्देशिका तथा ढाँचाले प्रत्येक गाविस, न.पा.मा एक-एक वटा बालक्लब नेटवर्क हुनुपर्छ भनेको छ ।

थप जानकारी

समाजसेवा तथा मानवअधिकारमा महिला तथा बालबालिका (सिविस) ले बालक्लबहरूसँग लामो समय देखिनै कार्यहरू गर्दै आएको छ । बालबालिकामाथि हुने हिंसा विरुद्ध कार्यक्रम गर्न, जीवनोपयोगी सीपहरू सिकाउँन यस संस्थाले बालक्लबलाई सहयोग गर्ने कार्यहरू गर्दै पनि आएको छ । हामी बालक्लब अभियान अन्तरगत बाल सहभागितालाई प्रवर्द्धन गर्दछौं ।

समाजसेवा तथा मानवअधिकारमा महिला र बालबालिका (सिविस)

पो.ब.नं.: २१४३३, बुद्धनगर, काठमाडौं, फोन नं.: ०१ ४७८४५४५, ०१ ४७८०४४६,

प्रतिक्रियाका लागि निःशुल्क फोन : १६६०-०१-२३२३३, फ्याक्स: ०१-४७८१३८६,

इमेल : info@cwish.org.np, वेब : www.cwish.org.np , facebook.com/cwishnepal

बालबालिकाविरुद्ध कुनै पनि किसिमका हिंसा, दुर्व्यवहार भएमा र मनोसामाजिक समस्या देखा परेमा सम्पर्क गर्नुहोस् ।

१६६० ०१ १०००० वा १०९८

यो नम्बरमा नेपालभरि जहाँबाट फोन गरे पनि पैसा लाग्दैन ।